

Əvvəli ötən sayımızda

Görkəmli ədəbiyyatşünas alim, filologiya elmləri doktoru, professor, əməkdar müəllim, Prezident təqaüdcüsü Yavuz Axundlunun anadan olmasının 90 illiyi tamam olur

Atam məni göyden yerə endirib, Müəllimim yerdən göyə qaldırıb.

Aristotel

YAVUZ MÜƏLLİM XOŞBƏXTDİR Kİ...

Yavuz Axundlunun elmi fəaliyyəti və yaradıcılığı çox geniş və əhatəlidir. Onun "Tarixi-roman və müasirlik" (1975), "Azərbaycan Sovet tarixi romanı" (1979), "Tarix və roman" (1988), "Naxçıvan yurdum mənim" (1988), M.S.Ordubadi (1997), "Mənim əbədi dünyam" (1998), "İstiqlal şairləri" (1998), "Əbədi mühit və sənətkar" (2002), "Əlimdədir hələ qələm" (2003), "Əbədi portretlər" (2004) kimi qiymətli monoqrafiya və kitabları ilə birlikdə yüzlərlə elmi jurnal və qəzet məqalələri, tədris-metodik vəsaitləri uzun illərin elmi axtarırlarının bəhrəsidir.

Türkiyədə nəşr olunan "İstiqlalın azarlı yolu" (türk dilində) və İranda nəşr olunan "Qarabağ harayı" (ərəb əlifbası ilə) kitabları ona böyük şöhrət qazandırmışdır.

Təkcə son illərdə 2 kitabı Azərbaycanda, 1 kitabı və 3 elmi məqaləsi Türkiyədə, bir kitabı isə İranda çap olunub, geniş oxucu kütləsinin müzakirəsinə verilmişdir.

Hazırkı dövrdə Azərbaycan ziyalılarının böyük bir dəstəsi yetişir. İndiki şəraitdə onların qarşısında böyük, hədsiz imkanlar açılmışdır. Çünki bugünkü ziyalılar Azərbaycanımızın ziyalılaşması üçün çox işlər görə bilərlər. Fikrimcə, birinci növbədə keçmiş ziyalıla indiki ziyalılıq arasında dağılmış mənəvi körpüləri əsaslı surətdə bərpa etmək lazımdır. Bu gün yetişməkdə olan yeni ziyalı nəslini keçmişin və bu günün ziyalı ənənələrinə sədaqətdən, hörmətdən bəhrələnməli, onları daha da inkişaf etdirmək yollarını axtarmalı və tapmalıdır.

Çünki, bu gün yeni yaranan ziyalı nəsində daxili azadlıq, sərbəstlik ruhu, inamı vardır. Bu nəsil keçmişdən fərqli olaraq, öz yüksək amallarını həyata keçirmək üçün heç bir şeydən çəkinmir, qorxmur. Axı ziyalı nəslin öz fikri, öz əqidəsi, öz yolu olmalıdır. Ziyalı hər oxuduğu kitabın əsiri olmamalı, özge fikirləri tutuquşu kimi təkrar etməməlidir. Bu ən azı mənəviyyətsizliqdır. Gənc ziyalı nəslini özündə xalq, cəmiyyət qarşısında məsuliyyət hissini, bəşəri duyğuları daha çox tərbiyə etməlidir.

Ziyalılığın geniş ənənələrini bərpa və inkişaf etdirməkdə, onların klassik obrazını yaratmaqda ədəbiyyat daha çox iş görə bilər. Bu baxımdan Yavuz müəllim xoşbəxtdir ki, ömrünün yarım əsrdən çoxunu ədəbiyyat fənninin təd-

Həyatın bütün ağrı-acısını yaşamış ziyalı

Ədəbiyyatın tərbiyəvi qüvvəsindən istifadə onun gündəlik işinin mayasını təşkil edib

risinə həsr edib, ədəbiyyatı məfkurə üçün ən qiymətli vasitə, insanda lətif, incə, kövrək hisslər formalaşdırmağın yeganə nümunəsi hesab edib, ədəbiyyatın tərbiyəvi qüvvəsindən istifadə gündəlik işinin mayasını təşkil edib.

Bu gün 90 yaşlı professor yenə də mütaliə edir, çalışır. Görünür ki, A.Bakıxanovun "elm və kamal təhsilinə hər şeydən çox çalış, çünki hər şey onların köməyi ilə əldə edilir" nəsihəti onun həyat qayəsinə çevrilib.

İndiki narahat dünyamızda az adam tapılar ki, bu yaşda mütaliə etsin, yazıb-yaratsın. Bir necə il bundan öncə bərk xəstələnmişdi. Oğlanları Ədalət və Rəşadətə, yaxın qohumlarından Yavuz müəllimi soraldıqca, deyirdilər: "Oxumaqdan əl çəkmir, doymur ki, doymur. Validə müəllimə də (həyat yoldaşı) məzəmmətleyir, xeyri yoxdur".

Burada çox oxuyan alim haqqında eşitdiyim bir əhvalat yadıma düşür. Alim divanxanadan evinə müəyyən bir vaxtda qayıtmazmış. Gah tez gəlmiş, gah da yubanmış. Bir gün arvadı ondan qəti söz alır ki, vaxtında gəlib nahar etsin. O, söz verir və həmişə də dediyinə əməl edib, saat dördə evə gəlir. Lakin bir gün alim verdiyi söze əməl etmir, evə gec gəlir. Arvadının məzəmmətini eşitməmək üçün onu qabaqlayır: "Bu dəfə məni bağışla, pəncşənbənin (ərəb əlifbasında pəncşənbə sözündə on nöqtə vardır) nöqtələrini qoyurdum, ona görə yubandım.

Sözsüz ki, Yavuz müəllim də ömrünün yoldaşının məzəmmətlərindən yaxa qurtarmaq üçün özünəməxsus dəstəxti ilə zarafatyana "üzrlü səbəblər" tapır.

Yavuz müəllim səliqə-sahmanı, xüsusilə də geyimi həmişə yerində olan bir ziyalı-alimdir. İti yeriş, ucadan danışmaq, əsəbiliyi bürüzə verib, kiminsə salamını almamaq bu adamın xarakterinə yaddır. Bütün bu keyfiyyətlər üçün Validə xanımın "əziyyətlərini" qiymətləndirmək lazımdır. Təxminən 60-cı illərin axırlarında müdrik el ağsaqqalı, Azərbaycanın xalq yazıçısı "Dağ qartal" təxəllüsünü qazanmış Əli Vəliyev Naxçıvana - pedaqoji instituta tələbələrle görüşə gəlmişdi. Görkəmli yazıçının o zaman "Ulduz" jurnalında yenice çapdan çıxmış "Samovar tüstüləni" povesti haqqında söhbət düşmüşdü. Tələbələrden biri yazıçıya "Əli müəllim, bu yaşda bu qədər alovlu məhəbbət sizdə hardandır? Eşitdiyimizə görə dişləriniz də özünüzünküdür" sualını verib. Sual çoxmənalı olsa da Əli müəllim cavabı belə olub: "Oğul, məni bu vəziyyətə salan Qumrudur" (Qumru xanın yazıçının həyat yoldaşı olub).

NÜMUNƏVİ, QAYĞIKEŞ VALİDEYN

M.F.Axundovun fikrincə, kamil adam olmaq üçün yeddi vəzifəni yerinə yetirmək vacibdir;

Birinci vəzifə - insan pis əməllərdən qaçmalıdır.

İkinci vəzifə - insan yaxşılıq etməyə çalışmalıdır.

Üçüncü vəzifə - insan öz zülmü dəf etməyə çalışmalıdır.

Dördüncü vəzifə - insan öz həminövləri ilə qətiyyətdə müttəfiq yaşamamalıdır.

Beşinci vəzifə - insan elm ardınca getməlidir.

Altıncı vəzifə - insan hər yerdə elmi yaymağa çalışmalıdır.

Yeddiinci vəzifə - insan öz qüvvəsi və imkanları daxilində özünə müttəfiq olan cəmiyyət, öz həmvətənləri və həmqəribələri içərisində qayda və qanunları mühafizə etmək uğrunda mübarizə aparmalıdır.

Xoşbəxtdir o adamlar ki, bu vəzifələrin bir necəsi onun şəxsiyyətində formalaşsın. Mən belə insanların siyahısında Yavuz Axundlunun soyadını birincilər sırasında yazardım.

Yavuz müəllim nümunəvi, qayğıkeş valideyndir. İki oğul, bir qız atasıdır. Böyük oğlu Ədalət Azərbaycan Texniki Universitetinin professorudur. Kiçik oğlu Rəşadət isə uzun müddət Azərbaycan daxili işlər orqanlarında çalışmışdır. Qızı Nazimə həkimdir. Onlarla nəvə, nəticəyə babalıq edən Yavuz Axundlu nəvə toyunun şirinliyini dadmış, ağsaqqal kimi xeyir-duasını vermiş, Allahdan onlara xoşbəxtlik diləmişdir. Nəvə toyundan sonra Yavuz müəllimin sifəti daha da nurlanıb. Axı atalar

"dövlətdə dəvə, övladda nəvə deyiblər". Nəticələri isə professoru yeni yaradıcılıq ruhu və həvəsi gətirib.

Həyatın bütün ağrı-acısını yaşamış çıxmış bu müdrik ağsaqqal lap körpeliyindən üç yaşlı qardaşını itirmiş, ana və ata yoxsulluğu hiss etmiş, qardaşı oğlunun faciəsini yaşamış, qardaş və bacı itkisi ilə üzleşdikdən sonra 70 yaşında nəvə toyu görmüşdür. Qədim el rəvayətində deyilir: "Padşah şikayətçilərdən yaxa qurtarmaq üçün sarayın bir tərəfinə çoxlu daş-kəsək tökdürərək, fərman verir ki, onun yanına gələnlərinin yolunu oradan salınsınlar.

Şikayətçilərin çoxu bu yolun əzab-əziyyətli olduğunu bilib, şikayətdən əl çəkirlər. Bu vaxt vilayətdə böyük nüfuz sahibi olan bir müəllim bu hadisə ilə əlaqədar padşahın yanına gəlməli olur. Yolun "işgəncəsi"ndən xilas olmaq üçün şahın əyanlarına bildirir ki, şaha çatdırın ki, vaxtilə ona dərs vermiş bir müəllim onunla görüşmək istəyir.

Şah bu xəbəri eşitcək, səhv etdiyini başa düşür. Ömrü edir ki, təcili "işgəncəli" yolu qaydaya salınsınlar, yolun kənarına gül-çiçək düzsünlər, ən hörmətli qonaq kimi müəllimi qarşılamağa hazırlaşsınlar.

Müəllimin saraya gəlişi böyük bəyramə çevrilir. Müəllim şahın "mədəni etirafını" başa düşüb, üzünü ona tutaraq deyir: "Padşah xəzinəsi də altı şahılıq qılıfa möhtacdır. Padşahın da rəiyyətdə işi düşər. Dolunu yeyib, boşə təpik atma! Pis günə qalasan".

Müəllimin bu hikmətli sözlərindən sonra padşah bir daha səhv etdiyini dərk edir. Tarixən bütün sarayların bağlı qapıları müdrik insanlar-müəllimlər üçün "açıq qapı" elan edilib. Bu ənənə bu gün də davam edir. Çünki müəllimlik peşəsi sənət olmaqla bərabər, həm də ən şərəfli vəzifədir.

Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev demişdir: "Müəllim vəzifəsi ona görə şərəflidir ki, o, cəmiyyət üçün ən dəyərli, bilikli, zəkali, tərbiyəli, vətəndaşlar hazırlayır".

Hörmətli professor Yavuz Axundlu! Sizi 90 yaşınızın tamam olması münasibətilə ürəkdən təbrik edir və bu şərəfli vəzifənin yerinə yetirilməsinə bütün həyatınızı sərf etmişiniz. Sizə daha böyük yaradıcılıq müvəffəqiyyətləri arzulayır, Allahdan 100 illik ömür, can sağlığı və şükranlı günlər diləyirik.

Fizuli İbrahimzadə
Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyəsi əsasında hazırlanıb.